

Stil, zoals een zomer om de dorpen bloeit

Preek over Matteüs 14: 22 - 33

Paaskerk Baarn, 10 augustus 2014

Ds. C. Kruijswijk Jansen

Ik vond het een waagstuk om Psalm 130 te zingen (LB 130a versie Jan Wit), vooral het derde couplet "Hoop, Israël, op God de Heer, die rijk is aan genade. Want Hij verlaat u nimmermeer, al kiest gij ook ten kwade". Toen ik de liturgie opstelde was de oorlog in Gaza nog in volle gang. Leden van Hamas en Israëlische soldaten doodden elkaar over en weer. Misschien hoort dat bij een oorlog, maar het is onvergeeflijk dat er zoveel Palestijnse burgers zijn gedood. Meer dan 1800, vrouwen, kinderen, oude van dagen. Vooral al die kinderen is een schande. Het zou goed zijn als ook de Palestijnen toegang krijgen tot het Strafhof, opdat de daden van beide partijen tegen het licht gehouden kunnen worden.

Of zou het toch ook goed zijn dat we Psalm 130 hebben gezongen? De laatste regel luidt immers: "Eens maakt Gij Israël vrij van ongerechtigheden". De ongerechtigheden hebben twee kanten. Je kunt ze doen, en ze kunnen je worden aangedaan. In Psalm 130 worden ze je aangedaan. Ik weet nog dat ik twintig jaar geleden een toeristische reis door Israël maakte en, wat ze noemen, het huis van de hogepriester bezocht. In de keldervloer waren twee enorme gaten uitgehakt van een meter of drie diep en een meter doorsnee. De wanden waren spiegelglad afgewerkt. Volgens de gids waren het voorraad plekken voor graan e.d. Geen beest zou zich erin wagen want ze zouden er nooit meer uit kunnen komen. Als zo'n gat leeg was, kon je er ook iemand in opbergen met wie je een appeltje te schillen had. Stel dat jij daarin opgeborgen zit? De gids pakte de bijbel en las Psalm 130 "Uit diepten van ellende roep ik tot U, o God". Wat een vertrouwen spreekt er dan uit die psalm. God hóórt je, Hij laat je niet alleen!

Maar hoe zou het zijn als jijzelf de oorzaak was van de ellende, als jijzelf al dat leed had berokkend? Zou er dan ook een God zijn die je nabij is? Ik kwam deze week een gedicht tegen van Gerrit Achterberg, Beking geheten. Ik vond het in het prachtige boek 'Hun God de mijne?' van Martien Brinkman, over het godsbeeld van de dichters Achterberg, Marsman, Nijhoff en Gerhardt. Gerrit Achterberg was een diep gelovig mens, opgegroeid in de rechterflank van het protestantisme, in Langbroek. In 1937 vermoordde hij zijn hospita. In het volgende strafproces werd Achterberg ontoerekeningsvatbaar verklaard, kreeg TBR en werd opgenomen in oa de Rekkense inrichting. In 1941 hield zijn directeur een meditatie voor de radio over Openbaring 7:13-17, waar gesproken wordt over het witwassen van onze kleren in het bloed van het lam. Deze woorden inspireerden Achterberg tot het schrijven van 'Beking'. Ik zal het voordragen:

*Gij hebt het hoog geheim doorbroken, Here Jezus,
tussen ons en den Vader, naar Uw Woord
mogen wij zonder zonde zijn en nieuwe wezens,
wat er ook in ons leven is gebeurd.*

*Ik deed, van alles wat gedaan kan worden,
het meest misdadige - en was veroemd.
Maar Gij hebt God een witte naam genoemd,
met die van mij. Nu is het stil geworden,
zoals een zomer om de dorpen bloeit.*

*En moeten ook de bloemen weer verdorren:
mijn lenden zijn omgord, mijn voeten staan geschoeid.
Uit Uwe Hand ten tweeden maal geboren,
schrijd ik U uit het donker tegemoet.*

Dan wordt het stil, en komt het leven opnieuw tot bloei. Zelfs als het weer mis zou gaan, als het weer gaat verdorren, dan zal ik opnieuw uit Uwe hand geboren worden.

Vanwaar dit geloof dat je zonden teniet gedaan worden, zelfs het meest misdadige? Ik zie nog in een vorige woonplaats de vrouw voor me die op maandagmorgen tegen me zei: "Hoor eens hier, dominee, ik zal deze week weer een heleboel zonden doen, maar dat is helemaal niet erg, ze worden allemaal vergaven: Jezus is voor mijn zonden gestorven". Alsof je daar récht op hebt!? Ik neem aan dat u dezelfde ervaring hebt gehad als ik, dat we zondag aan zondag onze schuld moesten belijden en dan vervolgens de genadeverkondiging kregen. "Onze schuld is groot, zeer groot", en daarna "Vergeving, vrijspraak en kwijschelding van al onze zonden schenke ons de almachtige en barmhartige Heer. Als vanzelfsprekend klonk het, als een automatisch recht, in plaats van als hoop, als een belofte van onszelf om ons leven te beteren. Hoe durven we, als je vader naast je zit die al jaren je moeder bedriegt met een ander; of je vader die jou al jaren misbruikt en er vroom bij blijft; of je werkgever die jou iedere dag kleineert en treitert; of je leraar die jou iedere keer belachelijk maakt en de pik op je heeft?

Voor wiens zonden is Jezus gestorven? In eerste instantie voor niemands zonde. Jezus werd vermoord aan een kruis en niemand deed er wat tegen. Iedereen liet hem aan z'n lot over. Jezus werd opgewekt uit de dood. Petrus houdt op de eerste Pinksterdag een toespraak en zegt herhaaldelijk: 'Jullie hebben Jezus gedood, maar God heeft hem opgewekt uit de dood'. Oftewel 'Wat jullie hebben stukgemaakt heelt God. God maakt jullie daden ongedaan'. Langzamerhand kwam bij de omstanders de gedachte op dat de opstanding van Jezus ook voor hen betekenis kon hebben. 'Zou God mijn rol in de kruisdood van Jezus ook ongedaan maken? Zou mijn lafheid om Jezus in de steek te laten vergeven kunnen worden? Zou de dood en opstanding van Jezus betekenis kunnen hebben voor mijn zonden?' Zo hoor je later in de tijd de apostel Paulus. Een fanatiek achtervolger van de Christenen was hij. Hij paste op de jassen terwijl zijn medestanders Stefanus stenigden. Maar van achtervolger werd hij volgeling van Jezus toen hij het Licht ging zien. Paulus komt tot het geloof dat Jezus ook voor hém is gestorven. Zo schrijft hij die magistrale zinnen in Romeinen 8, dat niemand en niets hem en ons kan scheiden van de liefde van God die oplicht in Jezus Christus. En zo staat weer later in een van de brieven van 1Johannes2:2 "Jezus is een verzoening voor onze zonden en niet alleen de onze maar voor die van de hele wereld". En tenslotte wordt in de Openbaring van Johannes gesproken over het wit wassen van onze kleding in het bloed van de lam.

Het is als een visioen, een grondpatroon in de bijbel, dat wat voor deze ene geldt, voor ons allen geldt. Adam wordt getekend als het beeld van iedereen, zoals ook de zondeval van Adam past op ieder mens. En zoals Adam een nieuwe kans van leven krijgt, zo geldt dat alle mensen. Nogmaals, dat is geen recht, maar een visioen, een betrouwbare belofte. Recht moet gedaan worden, ook de misdaden van Israël en Hamas, maar mensen en volken krijgen een kans, een herkansing om te leven. Zo voelde ook Achterberg het": *Ik deed van alles, het meest misdadige - en was veroemd. Maar Gij hebt mijn naam gewit, genoemd. Nu is het stil geworden.* Schuldbelijdenis en genadeverkondiging zijn tere gegevens. Dat je leven steeds opnieuw een kans krijgt, is gebaseerd op vertrouwen.

Dit grondpatroon vind je ook terug in het verhaal van de overtocht over het meer. Er was zoveel ontecht gepleegd. Johannes de Doper was vermoord, onrecht in eigen leven. Zo wordt het getekend: het was nacht, het stormde en zij waren op het water. Dat zijn allemaal woorden voor de chaos is het leven, voor dreiging, dood en verderf. Jezus zoekt de stilte, hij gaat het gebergte in om te bidden. Het zijn met God geeft hem de kracht om op het water te lopen, om de dreiging aan te kunnen. Hij nodigt de leerlingen uit om dat ook te doen, om ook op het water te lopen. Zover zijn ze echter nog niet. Ze ploeteren, er is tegenwind, golven, er is angst en paniek. Jezus roept hen toe: "Houd moed, ik ben het, vrees niet".

Petrus probeert het. Hij loopt op het water, maar hij zinkt weg. Dan grijpt Jezus zijn hand: "Waarom twijfel je?" Oftewel 'Waarom maak je er niks van? Waarom verknaal je Gods schepping? Waarom kies je steeds de dood in plaats van het leven? Kies in de chaos van het bestaan het leven en niet de dood! Kies het leven. Als lopen op het water niet haalbaar is, zoek dan een boot. Ik houd je vast!'

Toen werd het stil. Kees de Kort heeft in de Kijkbijbel de prachtige stilte geschilderd. De rust in de boot, de eenheid, het een zijn met God, de kracht die daar van uit gaat. De stilte als plek, als moment om opnieuw tot leven te komen.

Ik gebruik de woorden van schuldbelijdenis en genadeverkondiging nooit meer, omdat ze mij teveel belast zijn met onwaarachtigheid. Toch zit er een diep geheim in: God loodst je door de chaos van het leven, Hij geeft je hoop en uitzicht. En houvast. Zoals Jezus de hand grijpt van Petrus. Ook dat is een model dat geldt voor ons allen. Er is altijd hoop voor ons om ons leven terecht te brengen. Zo is er ook hoop dat het eens vrede zal zijn tussen Palestijnen en Israëliërs. Eens zal er genoeg brood en recht en liefde zijn voor iedereen. Daarom vertellen we deze verhalen steeds opnieuw, de Bijbel is er vol van. Daarom dopen we kinderen. Daarom doen mensen belijdenis van hun geloof. We allen delen in deze stroom van liefde en hoop.

In het leven van Achterberg stormde het. En toen werd het stil, zoals een zomer om de dorpen bloeit. Laat het stil worden in ons, als bron van leven.

Amen.